

πραξαν ὅπως ἀποσβέσωσιν αὐτό. Τὴν ἐπιούσαν ὁ Τίτος διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ σβέσωσιν αὐτὸ ὅπως διευθυνθῶσι πρὸς τὸν ναόν, τὸν ὅποιον ἤθελεν ἀρεύκτως νὰ σεβασθῇ ὡς μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον τιμῶν τὴν αὐτοκρατορίαν.

Τὴν τρίτην ἡμέραν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξελθόντες ἐπέπεσαν ἐμμανεῖς κατὰ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἠττηθέντες ἐδιώχθησαν μέχρι τοῦ ναοῦ. Ὁ Τίτος εἶχεν ἀπόφασιν νὰ διατάξῃ τὴν ἐπαύριον γενικὴν ἐροδὸν· φαίνεται ὅμως ὅτι ἦτο πεπρωμένον νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος· διότι Ῥωμαῖός τις στρατιώτης ἀρπάσας ξύλον πεφυρακτωμένον, καὶ πατήσας ἐπὶ ἄλλου στρατιώτου, ἐρρίψεν αὐτὸ διὰ τινος τῶν πρὸς βορρᾶν χρυσῶν παραθύρων τῶν περὶ τὸν ναὸν δωματίων. Καὶ εὐθὺς διεδόθη τὸ πῦρ. Εἰς μάτην δραμὼν ὁ Τίτος διέταξε νὰ σβεσθῇ. Τὴν φωνὴν αὐτοῦ οὐδεὶς ἤκουε μεταξὺ τοῦ τοσούτου θορύβου. Μαινόμενοι οἱ στρατιῶται, ἀντὶ ν' ἀκούσωσι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, ἡμιλλῶντο πῶς νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν διαδόσιν τοῦ πυρός. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὠρυόμενοι ὡς θηρία, ἠγωνίζοντο πάντες νὰ σώσωσι τὴν ἀκρόπολιν τοῦ ἔθνους αὐτῶν· ἀνωφελεῶς ὅμως διότι τὸ κτίριον κατέρρεε πανταχόθεν. Οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ μαχόμενοι ἥρωες ἐπιπτον κατὰ μυριάδας, τῶν Ῥωμαίων μὴ φειδομένων μήτε γερόντων, μήτε παιδίων, μήτε γυναικῶν, μήτε ἱερέων· ὁ δὲ ναὸς τοῦ Ἰεσοῦ πρὶν ἢ ἐξαφανισθῇ διὰ παντός, ἐδέχθη ὡς τελευταῖον ἐξίλασμον πολυαριθμοὺς ἀνθρωπίνους ἐκατόμβας.

Ὁ Τίτος εἰσελθὼν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ θαυμάσας τὴν τόσῃ λαμπρότητι, ἀπεπειράθη ἐκ νέου νὰ σώσῃ ὅ,τι δὲν εἶχε κατ' ἀλλὰ τίς ἤκουε τὰς προσταγὰς καὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτοῦ; Ἡ ἐλπίς πλουσίων λαφύρων ἐπνύξανε τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοσούτον, ὥστε ὁ Τίτος ἐξῆλθε μετὰ τῶν στρατηγῶν. Μετ' ὀλίγον τὸ ὅρος ὁλόκληρον τοῦ ναοῦ μετεβλήθη εἰς ἀπέραντον κάμινον. Τοὺς ἀγρίους συριγμοὺς τῶν φλογῶν καὶ τὸν πᾶταγον τῶν καταπιπτόντων τοίχων ἐπνύζανον αἱ κραυγαὶ τῶν νικητῶν καὶ οἱ γόοι τῶν νικηθέντων· ἡ δὲ ἡχὴ τῶν πέριξ ὁρέων ἐπαναλαμβάνουσα καὶ γόους καὶ κραυγὰς, καθίστα ἔτι τρομερὸν τὸ δράμα ἐκεῖνο τοῦ θανάτου καὶ τῆς καταστροφῆς. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐμπήξαντες τὰς σημαίας αὐτῶν πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πύλης, ἐθυσίασαν τοῖς θεοῖς, ἀνακηρύξαντες ἐν ταυτῇ τὸν Τίτον αὐτοκράτορα.

Ἐμενεν ἔτι ἡ ἄνω πόλις εἰς χεῖρας τῶν Ἰουδαίων· μὴ θελήσασα νὰ ὑποταχθῇ καὶ μετ' αὐτὴν τὴν καταστροφὴν τοῦ ναοῦ, ἐκυριεύθη δι' ἐφόδου, καὶ πάντες σχεδὸν ἐσφάγησαν ἢ ἠχμαλωτίσθησαν· πλῆθος Ἰουδαίων ἔκειντο νεκροὶ ἕνεκα τῆς πείνης. Ἡ πόλις ἀνεσκάφη ὅλη, καὶ μόνον τρεῖς πύργοι κατελήφθησαν ὀρθοὶ ἵνα χρησιμεύωσιν ὡς ἀναμνήσεις τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἁγίας πόλεως.

Ἐκτοτε συγκατεστράφη καὶ ἡ πολιτικὴ ὑπαρξὶς τοῦ ἔθνους τῶν Ἑβραίων.

Ὁ Ἰώσηπος λέγει ὅτι ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὸν χιλιάδας ἀνθρώπων ἐθέρισεν ὁ λιμός, ἡ νόσος καὶ τὸ ξίφος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὅπου εἶχον συρρεύσει καὶ πάμπολλοι ἐξωθεν ἵνα ἐορτάσωσι τὸ πάσχα. Ὁ Τάκηςτος ὁμοίως βεβαιεῖ ὅτι τῶν πολιορκηθέντων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερέβη τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἠχμαλωτίσθησαν δέκα περίπου μυριάδες.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, πάντα τὰ ἄλλα φροῦρια τῆς Παλαιστίνης περιῆλθον εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν· ἐν μόνον, ἡ Μεζάδα, ἀντίστη καρτερικώτατα, ἐκυριεύθη δ' ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸ μετὰ τραγικωτάτην πράξιν, ἧς ὁμοίαν δὲν εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Τοῦ φρουρίου διοικητὴς ἦτο ὁ Ἐλεάζαρ, ἀπόγονος τοῦ ἐκ Γαλιλαίας Ἰούδα· ἐπειδὴ δὲ ἐδόλεπεν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ κυριευθῇ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, πολὺ ἰσχυρότερας ἔχόντων δυνάμεις, ἀπαξιῶν δὲ καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὸ, συνέλαβεν ἰδέαν τὴν ὅποιαν μετέδωκε καὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὴν· ἀπεφάσισαν νὰ θανατωθῶσι πάντες ἐξ ὑπαμοιόης. Διὸ ἀσπασθέντες μετὰ δακρύων τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, ἀπέκτειναν ἰδίᾳ χεὶρὶ αὐτάς. Μετὰ ταῦτα ῥέψαντες κλῆρον ἀνέδειξαν δέκα μεταξὺ αὐτῶν δημίους, οἵτινες φονεύοντες κατὰ πρῶτον τοὺς λοιποὺς, ἐμελλον νὰ ἀλληλοκτονηθῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἐκαστος ἐνῶ ἐθανατοῦτο περιεπύσσαστο τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. Πρὸ τούτου δὲ εἶχον παραδώσει τῇ πυρὶ καὶ τὰ παλάτια καὶ πάντα τὰ τιμῆς ἄξια. Ἐννεακόσιοι ἐξήκοντα ἦσαν ἐν ὅλοις οἱ πεσόντες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἰσελθόντες εἰς τὸ φρούριον ἠπόρησαν διὰ τὴν τόσῃ σιωπὴν· δύο μόνον γυναῖκες μετὰ πέντε παιδίων κεκρυμμέναι ἐντὸς ὑδραγωγείου ἀναφανείσαι, διηγήθησαν τὸ τρομερὸν δράμα, τὸ ὅποιον ἐδίσταζον νὰ πιστεύσωσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἕως αὐ εἶδον αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ πτώματα.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Συνέχ. Ἰς φολ. 492.)

Ἡ Σπάρτη, ὡς ἔστι πασίγνωστον, ἦν εἰς τῶν δύο ὀφθαλμῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὠνομάσθη δὲ Σπάρτη διὰ τὴν θυγατέρα τοῦ πυταμοῦ Εὐρώτα Σπάρτην, γυναῖκα δὲ τοῦ Βασιλέως Λακεδαιμόνου, οἰκιστοῦ τῆς πόλεως ταύτης, κατὰ Πausανίαν. Ἐκεῖτο δὲ ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ταυγέτου παρὰ τὸν Εὐρώταν, ἔχουσα περιφέρειαν 48 σταδίων (Στράβ.

8 Πολύβ. Ἱστορ. Β, 22) καὶ ἱκανὰς ἀμπέλους, ἐλαίας, κήπους καὶ πλατάνους ἐν τοῖς πέριξ, ὅπου εἰργάζοντο οἱ ἀτυχεῖς εἰλωτες πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐαυτῶν κυρίων.

Ἡ πόλις κειμένη ἐπὶ λόφων ἦν ἀρχαιότερα ἀτρείχιστος, διότι τὰ στήθη τῶν Σπαρτιατῶν ἔδει, κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν ἦθῃ καὶ δωρικὰ ἔθιμα, εἶναι ἀσφαλέστερα τείχους. Εἰς τῶν λόφων, ὑψηλότερος πάντων, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀκρόπολις, ἔχουσα εὐρύτητα περιλαμβάνουσαν πολλὰς ἱεράς οἰκοδομὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνετο ἡ τῆς χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς, ὅπου ὁ Πausανίας ἀπέθανεν ὑπὸ πείνης (Θουκυδ. 1, 135). Ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέρη τῆς πόλεως περιείχον διάφορα μνημεῖα εἰς τιμὴν θεῶν καὶ ἡρώων, μάλιστα ἡ μεγάλη ἀγορὰ, παρ' ἣν διάφοροι ναοὶ καὶ ἀγάλματα ἦσαν, πρὸς δὲ καὶ διάφοροι οἰκοδομαὶ διὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς Γερουσίας, Ἐφορείας κλ. ἀρχῶν. (Pausan. 3, 41). Μεταξὺ τῶν οἰκοδομῶν τούτων ἀξιολογώτεροι ἐθεωροῦντο ἡ τε Περσικὴ λεγομένη στοᾶ καὶ ἡ Ποικίλη. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὠνομάσθη οὕτως, διότι ἐκτίσθη πρὸς ἀνάμνησιν τῆς κατὰ Περσῶν νίκης καὶ τῆς ἐξ Ἑλλάδος αἰσχρᾶς φυγῆς τοῦ Ξέρξου, οὗ τινος οἱ πρόωτιστοι ἀξιωματικοί, μακρὰς ἐσθῆτας, οἷας φοροῦσιν οἱ Πέρσαι σατράπαι, περιβεβλημένοι, διακατέχουσι τοὺς τὴν στέγην τῆς στοᾶς ταύτης ὑποδαστάζοντας κίονας, ἢ ἐν ἄλλοις ὅροις ἐκφράσεως, οἱ σατράπαι τοῦ Ξέρξου μετετράπησαν ἐν τῇ στοᾷ τῆς Σπάρτης εἰς κίονας (Vitruv. 4, 4.) ἐπὶ αἰῶνας τὸ ἄχθος τῆς Στέγης φέροντας, καὶ μάλιστα ὁ Μαρδόνιος ἐν ὅλῃ τῇ σατραπικῇ μεγαλοπρεπείᾳ ἐνδεδυμένος ὁ ἀτυχὴς ἐν τῷ λίθῳ, ἐξ οὗ τότε μόνον ἀπηλευθερώθη, ὅτε καὶ διὰ τὴν Σπάρτην ἐσήμανε τὸ πεπρωμένον, ὅπερ ἄγει καὶ φέρει πόλεις καὶ ἔθνη κατὰ τὰς ἀνατολικὰς δοξασίας. Ἡ δὲ δευτέρα ἡ ποικίλη, ἴσως διὰ τὴν τῆς ἀθηναϊκῆς ζηλοτυπίαν λαβοῦσα τὸ ὄνομα, ἦν τοσοῦτον πεποικιλμένη, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι ἀφῆρσαν ἐξ αὐτῆς πολλὰς τοιχογραφίας πρίσαντες τὴν λιθοκόλλαν, ἥπερ τοῖς τείχεσιν ἦσαν συγκεκολλημέναι. Plin. histor. natur. 35).

Πρὸς Ν. τῆς πόλεως ἦν καὶ ἵπποδρόμιον χρήσιμον διὰ τοὺς ὁρομικοὺς ἀγῶνας τῶν τε πεζῶν καὶ ἵππων. (Ξενοφ. Ἑλλην. 6), ὀλίγον δὲ τούτου ἀπωτέρω καὶ τὸ γυμνάσιον τὸ καλούμενον Πλατάριστος, διὰ τὸ πολλὰς πλατάνους καὶ περικαλλεῖς παρ' αὐτῷ εἶναι· ἐν πολλοῖς τῶν πλατάνων τούτων ἦν ἐγκεχαρπυμένη ἡ ἐξῆς Δωρικὴ φράσις·

Σέβου μ' Ἑλένας φυτόν εἰμι (Θεόκρ. Ἑλεν.).

Ἡ θέσις τοῦ γυμνασίου τούτου ἦν λίαν εὐάρεστος καὶ χερύεσσα, καθὼς μεταξὺ τοῦ Εὐρώτα καὶ τινος Ῥυακίου κειμένου· διέβαινον δ' εἰς αὐτὸ ἐπὶ δύο γε-

φυρῶν, ἔχουσιν ἀγάλματα τῆς μὲν τοῦ Ἡρακλέους, τῆς δὲ τοῦ Λυκούργου. Ἐν Σπάρτῃ ὑπῆρχε καὶ θέατρον καὶ παρ' αὐτῷ μνημεῖον, ἐν ᾧ τοῦ ἀτρομήτου Δεωνίδα τὰ ὀστέα, ἐκ Θερμοπυλῶν μεταφερθέντα, ἐναπετέθησαν· ἐνεχαράχθησαν δ' ἐπὶ στήλης καὶ τῶν τριακοσίων αὐτοῦ τὰ ὀνόματα.

Ἐν γένει ἡ πόλις τῆς Σπάρτης ἦν πλήρης μνημείων δόξης, οἶον, ἡρώων, τάφων τῶν δύο βασιλευουσῶν οἰκιῶν, στηλῶν καὶ τῶν ὁμοίων, ἀν οὐχὶ ὡς αἱ Ἀθηναί, τοῦλάχιστον ὡς αἱ λοιπαὶ πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· ὅπως δ' αἱ Ἀθηναί ἔχουσι τὸν Πειραιᾶ, οὕτω καὶ ἡ Σπάρτη τὸ Γύθειον, οὗ τινος ὁ εὐθετος λιμὴν περιελάμβανε τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ παρ' ᾧ ὁ στόλος αὐτῶν διέμενεν. (Ἴδε καὶ Πανδώρας φυλ. 492, σελ. 282—283).

ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν κοσμοκρατόρων Ῥωμαίων ἡ Σπάρτη συνετηρεῖτο ὅπως οὖν ἀκμάζουσα· πλεῖστα δὲ τῶν μνημείων αὐτῆς ἦσαν ἀκέραια καὶ ἀλώεζα· οὐχ ἦττον ὅμως καὶ πολλὰ ἐβλάβησαν παρ' αὐτῶν τούτων, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, διότι οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον τὴν ἀρχὴν νὰ μετακομίζωσιν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἰταλίαν πᾶν ἀριστούργημα, καὶ οὕτως ἐξεγύμνωσαν τὰς Ἀθῆνας, τὴν Ἀμβρακίαν, τῆς Ἠπείρου τὰς Πέλλας καὶ τὸ Δίον τῆς Μακεδονίας καὶ τοσαύτας ἄλλας πόλεις οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀκόμη.

Τῆς παρακμῆς τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος ὁσημέραι προδαινούσης, βεβαίως αἱ πρώην ἐπίσημοι πόλεις κατήντησαν ἄσημοι, καὶ τὰ μνημεῖα αὐτῶν κατεστράφησαν ἢ ὅλως ἐξηλλοιώθησαν, μάλιστα ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οἵτινες τὰ πάντα ἀφωμοιοῦντο πρὸς τὰς τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχάς, ὡς ναοὺς, τεμένη καὶ λοιπὰς οἰκοδομὰς. Ἡ Σπάρτη ἐπὶ Βυζαντινῶν διετήρησε τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἀλλὰ πέραν τῶν σταυροφοριῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνθῇ, καθόσον οἱ ἐκ Δύσεως ἐπελθόντες καὶ τὴν Πελοπόννησον κατακτήσαντες ξένοι μετωνόμασαν τὴν μὲν ὠραίαν χερσόνησον Μωρέαν· τὴν δὲ Σπάρτην ἐγκαταλείψαντες ἀπεμακρύνθησαν καὶ ὠκοδόμησαν τὸν Μιστράν, ὅπου εἶχον ἔδραν διοικήσεως αὐτῶν καὶ οὕτως ὁ Μιστράς ἀντικατέστησε τὴν Σπάρτην· τὸ δ' ὄνομα τῆς περιδοῆτου πατρίδος τῶν Διοσκούρων, τῆς καλῆς Ἑλένης, τοῦ μεγάλου Λυκούργου, Ἀγησιλάου, τῶν ἀτρομήτων Σπαρτιατῶν, ἀπώλετο μετ' ἡχοῦ· ἡ δὲ θέσις αὐτῆς κατήντησεν ἀγνώριστος, καραδοκοῦσα τὴν εὐτυχὴ ἐκείνην στιγμήν τῆς ἐκ τῶν χωμάτων καὶ τοῦ τῶν αἰῶνων βυθοῦ ἀνακύψεως αὐτῆς, ὅπως καὶ συνέβη εὐτυχῶς, εὐδοκήσαντος τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκ νέου συνοίκησιν αὐτῆς, ἐχούσης ἤδη ὠραίαν οἰκοδομὰς, πλατεῖς δρόμους, ἀγυῖας, ἀγορὰς καὶ σχέδιον καλῶς κατηρτισμένον· πέριξ δ' αὐτῆς, ὡς τὸ πάλαι, κηποί εἰσιν, ἀμπελῶ-

νες, ἐλαίχι, καὶ ἐν γένει φαίνεται ἀναστᾶσα ἡ πόλις πράγματι ἀπὸ τῆς λήθης, δρόμος δὲ ἀμαξητὸς καταβαίνων εἰς Γύθειον λίαν τερπνὴν καθιστᾷ τὴν πρὸς τὰ παράλια ὁδοιπορίαν ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου.

Ἐκ τῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας πόλεως Σπάρτης ἀναφαίνονται ἐκ διαλειμμάτων τινὰ, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή·

.....
 . IK .
 . ΔΙΚΗΝ .
 . ΙΟΜΟΙΟΤΗ... .
 . ΚΚΟΥ... .
 . ΛΟΕΛΑΔΙΚΗΝ Ι... .
 . ΙΜΙΤΟΣ... .
 . ΣΑΥΔΑΛΑΔΙ... .
 . ΣΜΕΛ... .

 .

Τὸ τεμάχιον τοῦτο τῆς ἐπιγραφῆς ἔφερέ μοι ἐκ Σπάρτης ὁ ἐκ *Χαριάς*, κώμης τῆς Ἀρεοπόλεως, καταγόμενος, κ. Δημήτριος Σιούμπασης, ἑνορκὸς ἄλλοτε ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Λακωνίας ὄρισθαις, ἀνὴρ φιλόμουςος· ὅπως δὲ μοι εἶπεν, εὔρεν αὐτὸ ἐν θέσει τῆς Σπάρτης, *Παρώρει* καλουμένη, μεταξὺ ἄλλων ἐρειπίων κείμενον ὧν γέμει ἐκεῖσε ὁ τόπος· κεῖται δ' ἐπὶ λίθου ἐκ μαρμάρου· ἀλλ' ἄτυχως τὰ λοιπὰ θρύμματα δὲν εὐρέθησαν, ὅπως συμπληρωθῇ ἡ ἐπιγραφή· διὸ καὶ ἀναγκαζόμεθα, νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὴν καὶ τοὶ κολωθῇν οὖσαν. Εὐχῆς ἔργον ἵνα φιλόμουςός τις Σπαρτιάτης προβῇ εἰς ἐρεῦνας καὶ ἀνεύρεσιν τῶν λοιπῶν τεμαχίων, ἀναγκαίων διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐπιγραφῆς· ἰδίᾳ δ' ὁ συντάκτης τῆς ἐν Σπάρτῃ ἐφημερίδος ἡ *Ἀσπίς*, ὅστις ἔλαβε τὴν καλοσύνην καὶ ἄλλοτε νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐμὰ σπουδάσματα, μνεῖαν ποιούμενος αὐτῶν ἐν τῷ 13 ἀριθ. τῆς ἀξιολόγου αὐτοῦ ἐφημερίδος (15 Μαρτίου 1869, ἔτος Α΄). Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου κατήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν *Ἀσπίδα* τῆς Σπάρτης, φρονοῦμεν ὅτι ὁ πεπαιδευμένος αὐτῆς συντάκτης θέλει ἐπιτρέψῃ ἡμῖν, ἵνα παρατηρήσωμεν αὐτῷ, ὅτι τὸ δημοσιευθὲν δημῶδες, παρὰ τῶν ὁρειῶν τῆς Λακεδαιμόνος ἄδόμενον ἄσμα·

«Γιὰ τὴν καλὴ—ἡ Διμπεράκη μου—

Γιὰ τὴν καλὴ—ἡ μας συντροφιά

Διμπέρη, Διμπεράκη

θὰ εἰπῶ 'να τραγουδάκι» κλπ.

δὲν εἶναι *Ἀρβανίτικο* τραγούδι, οὐδὲ ὁ χορὸς, παρ' ὅτι ἄδεται *Ἀρβανίτικος* ἢ *Τσαμικός*, ὅπως λέγεται κοινῶς, ὑπάρχει. Οἱ Ἄλβανοι ἄδουσιν ἄσματα ἐν τῇ μητρικῇ αὐτῶν γλώσσῃ, τῇ Σκυπηρίδι καλουμένη·

ὅλως δὲ διάφορα τοῦ ρυθμοῦ, καθ' ὃν ἄδεται τὸ ἀνωτέρω ἐλληνικὸν δημῶδες ἄσμα· ὁ χορὸς δ' οὗτος ἐστὶν ὁ λεγόμενος Μολοττικός διὰ τὸ εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Μολοττοῖς, ἀρχαίῳ λαῷ τῆς Ἠπείρου· ὁ αὐτὸς ἐλέγετο καὶ Πυρρίχιος διὰ τοὺς εὐγενεῖς βασιλεῖς τῆς Ἠπείρου, Πυρρίδας καλουμένους, ὡς καταγομένους ἐκ τοῦ Πύρρου ἢ Νεοπτολέμου, υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως (Πλούταρχ. ἐν βίῃ Πύρρου)· ἐχορεύετο δ' ἐν ὅπλοις· διὸ καὶ λίαν ἐνθουσιαστικὸς καὶ ἀνδρώδης, ἀρμόδιος εἰς τὰ παλληκάρια τῆς Ἑλλάδος καὶ τοὺς Ἀρματωλοὺς τῶν ὁρέων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας. Ὁ αὐτὸς χορὸς λέγεται καὶ Τσιάμικος διὰ τοὺς Τσιάμιδας Ἠπειρώτας, κατοικοῦντας παρὰ τὸν ποταμὸν Θύαμιν (χυδαῖστὶ μετονομασθέντα Τσιάμην) ἐκ τοῦ φυτοῦ *Τσιάμ* τουρκιστὶ λεγομένου καὶ φυομένου παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον τῆς Ἠπείρου. (1) Ἐσφαλμένως δὲ λίαν ἐπεκράτησεν ἐν Ἑλλάδι σήμερον ἡ ὀνομασία Ἀρβανίτικος χορὸς, *Ἀρβανίτικα* τραγούδια, εἰς χορὸν καὶ ἄσματα ἐθνικώτατα. Ἐρευναί Μεσαιωνικαί, ἐμβριθεῖς καὶ σπουδαῖαι, πείσουσιν ἕκαστον περὶ τούτου· ἀλλ' ὁ Μεσαιων, ἡ ἄλυσις αὕτη ἡ συνδέουσα τὸν νεώτερον ἡμῶν βίον μετὰ τοῦ ἀρχαίου, ὀλίγον ἐτι ἐφείλκυσαν ἡμῶν τὴν προσοχὴν. Ἀλλ' ἄλλοτε περὶ τούτου πλείονα,

ΛΘΑΝ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΑΞΟΥ.

Ἀξιότιμε φίλε!

Πρὸ τινων ἡμερῶν ἐπέδειξέ με ὁ Κ. Δήμαρχος Νάξου ἀρχαῖον μάρμαρον, ὃ θεωρῶ οὐ μικροῦ λόγου ἄξιον καθὼς ὑπόλοιπον, κατ' ἐμὴν γνώμην, ἀρχαίας κλεψύδρας. Τὸ μάρμαρον τοῦτο ἔχει ἑκτασιν κατὰ μῆκος μὲν ἐνδὲς γαλλικοῦ μέτρου καὶ $\frac{18}{100}$, κατὰ πλάτος δὲ $\frac{47}{100}$ μ. καὶ πῆχος $\frac{40}{100}$ · μετὰ δὲ τῆς σωζομένης κατὰ τὴν μίαν ἄκρην βάσεως $\frac{14}{100}$. Καθ' ὅλας δὲ τὰς ἐπιφανεῖς ἐστὶ κατεργασμένον· μάλιστα ἐν τῇ ἄνω ἔχει σκεφοειδῆ τινὰ αὐλακα ἐμπεριέχουσαν ἑτέραν μικροτέραν ἐκτάσεως κατὰ μῆκος μὲν $\frac{59}{100}$, καὶ κατὰ βάθος δὲ ἐνδὲς περίπου ἑκατοστοῦ γαλλικοῦ μέτρου. Ἐν δὲ τῷ αὐλακί τούτῳ ὑπάρχουσιν εἰς κατὰ σειρὰν κοιλώματα βαθυμετῶν κατὰ τὴν χωρητικότητά ἐλαττούμενα· καὶ τὰ μὲν πέντε ὡσείδους σχήματος μετὰ χειλέων κατὰ τὸ στόμιον καὶ μικρᾶς ἐν τῷ πημένι ὀπῆς, ἥτις συνεπληροῦτο διὰ χαλκίνου τριχοειδοῦς σωλῆνος, σωζομένου ἐτι ἐν μιᾷ τῶν ὀπῶν. Ἐκ τῶν κοιλωμάτων τὸ μὲν ἥμιστον πάντων, καὶ πρῶτον

(1) Ἴδε Κριτικὰς μου περὶ Ἀσπιδίων ἐπιστάσις ἐν Πάτραις ἐκδοθείσας κατὰ τὸ 1866. σελ. 32—27 καὶ καθ' ἑξῆς.